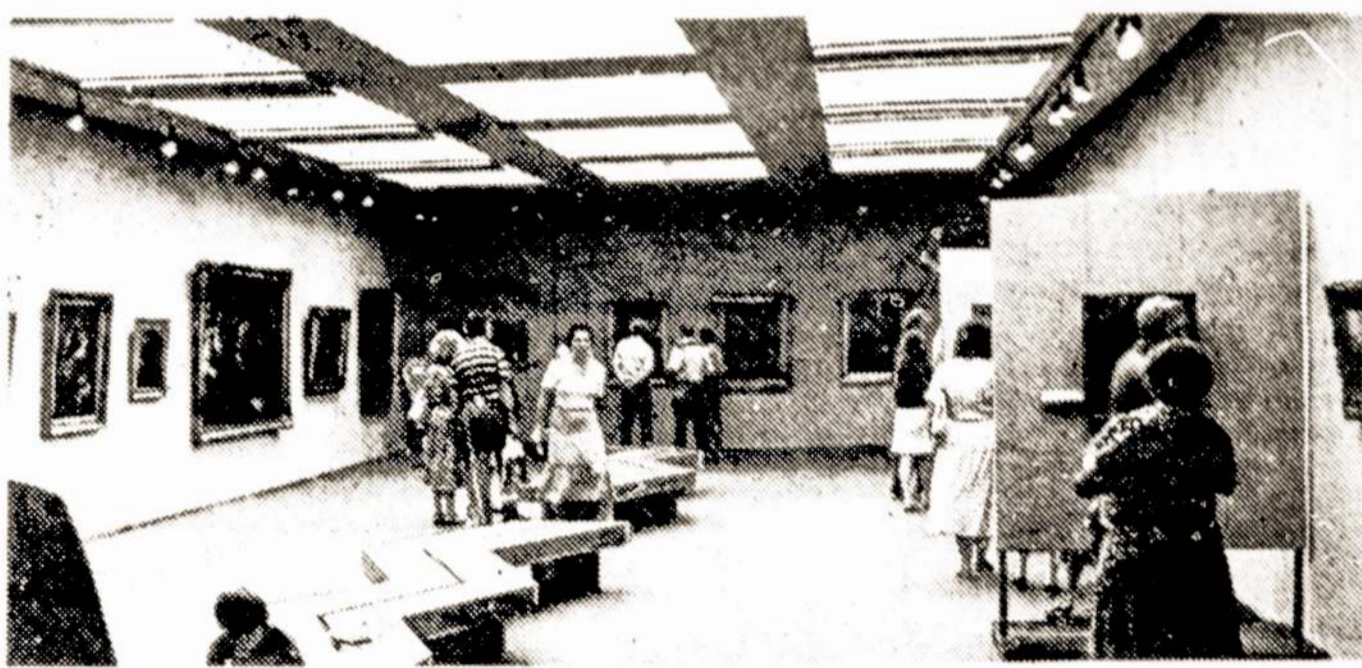

LIETUVOS MIESTAI: KAUNAS

Kauniečių pasididžiavimas — skulptūros ir vitražo galerija, buvusi Jgulos bažnyčia (kairėje). Kasdien gauju lankytojų Mykolo Žilinsko dailės galerijoje. Jos rūmai pastatyti miesto centre, Nepriklausomybės aikštėje. Rimanto JANKAUSKO nuotraukos

PO AMERIKOS KALNUS SU LIETUVOS TRISPALVE

Sako, kai po ilgo plaukiojimo jūrininkai išlipa į krantą, žemė kurį laiką jiems tebesūbuoja. Kaip laivo denis ant bangų. O alpinistams? Ką jaučia jie, nusileidę nuo kalnų ir sugrįžę prie savo kasdieninių darbų? Jiems matosi kalnai, tačiau ne tik tie, į kuriuos kopė, bet ir nauji, dar nelaploti ir pasiekti tik svajonėse.

Lietuvės alpinistai Vilius Sadiukis, Dainius Makauskas, Juozas Daugvila, Rimvydas Šimutis ir Kęstutis Baleišis, kuriuos liepos pabaigoje išlydėjome į Amerikos Kaskadinius kalnus, irgi tebematuoja viršūnes iki šiol, nors atsisveikino su jomis jau senokai — rugsėjo pradžioje. Antradienį „Tėviškės“ draugijoje įvykusioje spaudos konferencijoje šie vyrai minėjo septynias ten, už Atlanto, įkoptas viršūnes taip, kaip minima tai, kas labai artima, sava, brangu. Mount Rainier, Mount Stiuart, Mount Šaksten... Sakė, jos labai gražios, išpuodingos ir nė vienu žodeliu neužsiminė apie tai, kad kelias į jas buvo nelengvas pasivaikščiojimas, kad stačios ir slidžios Kaskadinių kalnų uolos — ne marmuro laiptai su turėklais, į kuriuos galima išsikibti paslydus.

Per spaudos konferenciją alpinistai papasakojo, kad „bazinėje stovykloje“ — Sietle — gyvena architekto ir alpinisto Alekso Bertulio namuose. Aleksas suko visą mūsiškių ekspedicijos mechanizmą. Kartu su Lietuvos alpinistais į Kaskadinių kalnų viršūnes pasikeisdami kopė Amerikos lietuviai Vincas Rygelis iš Origonos, Algirdas Nakas iš Floridos, Gediminas Mažeika iš San Francisko, Erikas Kasiulis iš Sietlo, Bronius Rainys iš Restono ir, žinoma, Aleksas Bertulis. Į visas viršūnes lietuviai nešė Lietuvos trispalvę. „Ji mus vienijo, padėjo geriau suprasti vieni kitus ir labai gražiai atrodė, kai išskleisdavome ją viršūnėse“.

Prie lietuviškos draugijos gerai pritapo ir joje kaip savi jautėsi amerikiečiai Jolanta ir Džene Levandovskiai, Fredas

Bekei, Džimas Nelsenas, Karlos Biuleris, Džefas Tabinas, Viktorija Spitakova ir Stemonas Balitas. Pastarajam jau 70 metų, jis milijonierius, bet iš visų pasaulio turėtų labiausiai vertina kalnus ir iki šiol jaučiasi ten kuo puikiausiai, ypač — uolų maršrutuose. Ne kiekvieno jauno nosiai paskui jį suspėti.

— Ar Amerikos alpinizmo mokykla labai skiriasi nuo Lietuvos mokyklos?

— Ir taip, ir ne. Kopimo technikos atžvilgiu — ypatingų skirtumų nėra. O didžiausias skirtumas tas, kad amerikiečiai kopia į viršūnes kaip į šventę, lipa neskubėdami, pasižvalgydami, pasidžiaugdami kiekviena įveiktu sunkumu, neretai sustodami vien dėl to, kad fotografuoti. Mes, ištrūkstantys į kalnus tik per atostogas, paprastai turime skubėti, jeigu norime nuveikti kuo daugiau, ir esame labiau panašūs į juodadarius negu į atostogautojus, juolab mūsų ir amerikiečių inventorius nepalyginamas. Be to, mes pripratę prie vadinamojo kolektyvinio alpinizmo, jie — prie individualaus. Pavyzdžiui, jiems buvo naujiena, kad nakvoti visai patogiu (svarbiausia — šilčiau) vienoje palapinėje. Jie įpratę prie specialių vienviečių palapinaičių. Mums įprasta užkandžiauoti visiems kartu. Jie kas kada sugaivoja, tada ir vaigo, maistą (tabletes) nešasi kiekvienas sau. Tačiau tai nė kiek netrukdo mums susidraugauti ir tapti bendražygiais gražiausia šio žodžio prasme.

Lietuvos alpinistams nemažą dėmesį parodė ne tik šeimijos, bet ir Amerikos spauda. Apie juos rašė „Seattle times“, „Seattle Post Intelligence“, o vienas įvykis išgarsino mūsiškius viso-

je JAV Vakarų pakrantėje. Buvo tai tada, kai leidžiantis nuo Mount Stiuart viršūnės ne tuo keliu pasuko ir 36 valandoms kaip į vandenį dingo Vilius Sadiukis. Įvykį bemat pagarsino ne tik Sietlo spauda, radijas ir televizija, bet ir Asošited Pres agentūra. Ieškoti dingusiojo, kaip ten įprasta, šoko policija, susijudo tų kraštų lietuviai. O Vilius kelią susirado ir atsirado pats.

— Neveltui sakoma, kad nėra to blogo, kuris neišeitų į gerą, — reziumavo „Tėviškės“ draugijos pirmininkas Vaclovas Sakalauskas. — Taip plačiai išgarsėti Amerikoje nepaprasta. Amerikai reikia sensacijų. Yra, kas net specialiai suvaidina kokią avariją ar nepaprastą atsitikimą, kad patektų į laikraščių puslapius. O jums nereikėjo nė vaidinti.

Apie mūsiškius pasklidęs garsas padėjo juos ir vieni kitus susirasti tiems JAV lietuviams alpinistams, kurie iki tol buvo nepažįstami, nors visi gyvena Vakarų pakrantėje ir neretai laipioja į tuos pačius kalnus. Zinia apie tai, kad į Ameriką atvykę alpinistai iš Lietuvos, pasiekė ir tuo metu tuose kraštuose buvusius Edvardą ir Robiną Ragauskus, taip pat alpinistus iš Melburno. Jie irgi prisistatė pas Aleksą Bertulį ir labai apgailestavo, kad negali dalyvauti bendruose įkopimuose, nes keliauja aplink pasaulį.

Ne vieną valandą mūsiškiai praleido ir su Viktoru Lapatinsku, Petru Naliu, daktaru Juozu Mikellioniu, jau „padžiovusiais“ ledkirčiais, bet nei kalnų, nei Lietuvos nepamirusiais alpinistais.

Pasirodo, kalnai traukia ne tik Lietuvos lietuvius, ir natūralu, kad jie visi priėjo tos pačios nuomonės: ateity dažniau laiptoti kartu. Jau tvirtai sutarta, kad kitamet šeši Amerikos lietuviai atvyks į Tian Sanį, kur kartu su Lietuvos alpinistais kops į vieną gražiau-

sių ir aukščiausių Tarybų Sąjungos viršūnių — Chan Tengrį. O paskui — realiausia 1992 metais — planuojama susitikti Himalajuose ir įkopti į kurį nors „aštuoniatūkstantininką“, jeigu, žinoma, pavyks perkopti tokiai ekspedicijai reikalingų lešų problemos kalną...

Praminti lietuvišką taką į Himalajų aukštybes yra galimybių ir kartu su Amerikos alpinistais, juolab ten, Nepale, gidu dirba senas Dainiaus Makausko pažįstamas Karlos Biuleris, jau įkopus į tris „aštuoniatūkstantininkus“. Su amerikiečiais aptartas toks variantas: kitamet mūsiškiai padeda jiems Kaukaze ir Tian Šanyje, o jie savo ruožtu priima du mūsiškius ekspedicijon į Himalajus.

Zodžiu, alpinistai kitaip negali: nespėję nusileisti nuo vieno viršūnių, mintyse jau kopia į kitas.

Lietuvos alpinistai iš Sietlo buvo nuvykę į Čikagą, kur, globojami SALFASS vicepirmininko Rimanto Dirvonio ir Danguolės Valentinaitės, dalyvavo lietuvių Tautos šventėje, sužaidė (bet nelaimėjo) futbolo ir krepšinio rungtynes su „Lituancos“ lietuviais. Po to globojami Virginijos ir Anatolijaus Butų bei Astros ir Kęstučio Bilerių svečiavosi Vašingtone ir Niujorke.

Roma GRINIŪTĖ

— Tarybų Sąjungos mūity departamento ministras Vitaly Boyntov paskelbė, kad keleiviams, pravažiuojantiems sieną į TSRS, bus galima išvežti ne mūito 149 rūšių daiktų, jų tarpe ir automobiliams daiktai.

— Kuboje sveikatos priežiūra suvisuomeninta, bet nuėjus pas dentistą dažnai reikia eilėje sugaišti pusdienį. Valdžia planuoja, kad po 20 metų šalyje dentistry būtų tiek, kad vienam dentistui tereiktų prižiūrėti 1,200 žmonių dantis.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS — 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

ARMIJA NUGALĖS BIZNĮ?

Kovos prieš narkomaniją planas dabar smaigaliu nutaikytas į narkotikų auginojus, perdirbėjus ir prekeivius, sukūrusius fikrą kokaino pramonę Kolumbijoje. Tai ne vienintelė šalis, kur kles-ti šis biznis. Bet ji yra arčiausiai Valstijų — didžiulės rinkos, iš kurios galima puikiai pelnytis. Milžiniška apyvarta, taigi ir pelnas, pritraukė ir įsuko į savo verpetą daug žmonių. Susikūrė didžiulė monopolija. Nusikalstamo biznio vertėgros susivienijimo ir tapo visagalinčia mafija. Ji disponuoja milijardais dolerių. Suprantama, priešinimasis jiems reiškia ne tik egzistencijos, bet ir finansinės valdžios išsaugojimą šalyje, kur narkotikų pinigai gali viską.

Ne mažiau svarbi priežastis, dėl kurios bus sunku sunaikinti prekybą narkotikais — vartotojai. Kolumbijos oficialūs asmenys ne be pagrindo daug metų tvirtina, kad norint tikėtis sėkmės, būtina nugalėti narkomanus. Ką reiškia nugalėti? Beveik visame pasaulyje pripažįstama, kad jėga ir draudimais žmogaus silpnųjų neveiksi. Narkomanai laikomi ligoniais, kuriems būtina gera medicininė ir sociologinė pagalba.

Nuo 1985 metų Jungtinėse Valstijose, taip pat Vakarų Europoje ir netgi palyginti ramioje Japonijoje išaugo ypač žiaurių nusikaltimų skaičius. Andrew Sullivan („Daily Telegraph“, Londonas) rašo apie nusikalstamumo ir narkotikų sąryšį JAV:

„Narkotikų vartojimas mažėja, kadangi mažėja jaunų žmonių dalis visuomenėje. Tačiau kai kuriuose rajonuose — kartais nedideliuose miesteliuose, o daugiausia miestų getuose — atrodo, randasi nauja prievartos patologija: žiauri, beviltiška ir nekontroliuojama tradicinėmis tvarkos apsaugos priemonėmis.

Vienas atsakymas jau gerai supastas: naujų narkomanijos formų vystymasis specifiniuose gyventojų sluoksniuose.

Bet antrąją nusikalstamumo bangos priežastį sunkiau likviduoti, ir ji tvirtai susijusi su pirmąja. Tai vienišų motinų ir vaikų, neturinčių tėvų, klasės atsiradimas. Amerikos miestuose jie gyvena iš socialinių pašalpų ir, panašiu, tampa pagrindinėmis „kreko“ (pastaraisiais metais paplitęs, ypač JAV, ypatinai stiprus narkotikas — G. U.) ir AIDS siaubų aukomis.“

Su individų dvasine būseną, atsirandančia vartojant narkotikus, susiję vadinamieji beprasmiški nusikaltimai, ir tokių nusikaltimų skaičiaus didėjimą apžvalgininkai sieja su stipriųjų narkotikų vartojimo plitimu.

Nebeoriginalu, bet geresnio palyginimo narkomanijai turbūt nėra. Tai piktžolė, kurios sėklas, šaknis ir vaisius būtina naikinti iškart.

Tokia totalinė kova pareikalaus pinigų. Ir didelių pinigų, kaip, beje, ir veiksmingo jų panaudojimo. Kažin, ar atsiras pasaulyje galimybė netgi suvienijus suinteresuotų valstybių lėšas, sukrauti didesnę dolerių kalną už tą, kurį sukrovė narkotikų karaliai.

Prezidentas Dž. Bušas ėmėsi vykdyti savo priešrinkiminės kampanijos metu duotą pažadą, praėjus tik septyniems mėnesiams po priesaikos.

leškomi Kolumbijos kokaino milijonieriai, dar prieš keletą metų ramiai lėbavę geriausių viešbučių restoranuose. Vargu ar jie stos į atvirą kovą prieš saugumo pajėgas, juolab, kad garsėja kaip dideli sprogimų meistrai, ir nežinia, kada jiems mūšis dėl narkotiku taps neren-tabilus. **Gintautas UMARAS**

Atidarytas judaikos centras

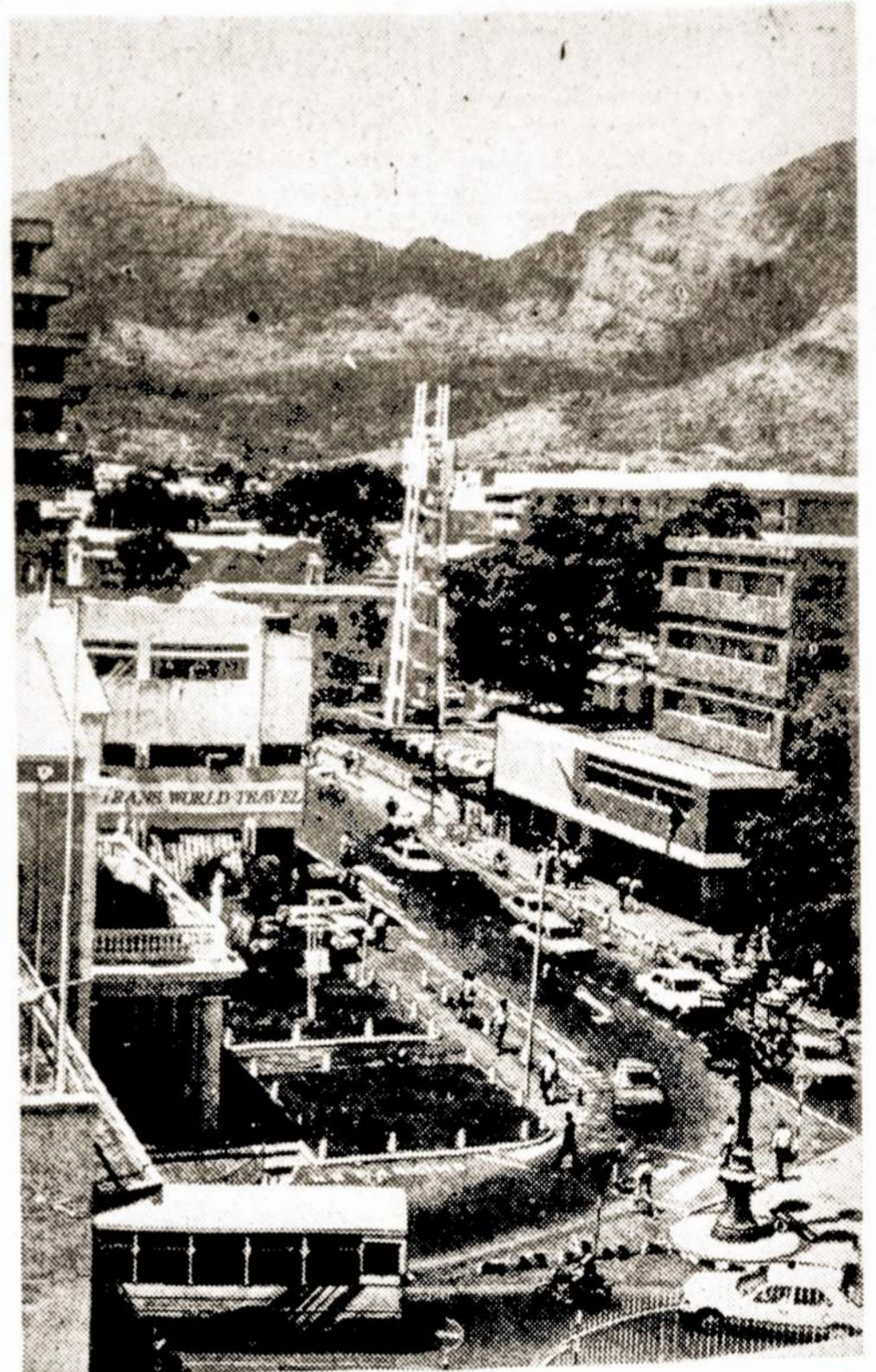
VILNIUS, IX. 22. (Eltos koresp. Saliamonas Vaintraubas). Šiandien Lietuvos TSR knygų rūmuose atidarytas judaikos kabinetas. Čia tyrinėtojai galės susipažinti su rūmuose sukaupu vienu turtingiausiu Rytų Europoje šimtą tūkstantiniu žydų literatūros ir periodikos fondu.

Atidarant judaikos centrą kalbėjo Lietuvos žydų kultūros draugijos pirmininkas Emanuelis Zingeris, iš Niujorko atvykęs pasaulinės žydų kultūros ir savitarpio paramos organizacijos — Džointo viceprezidentas Ralfas Goldmanas, Lietuvos TSR valstybinio leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komiteto vyriausiasis redaktorius Algirdas Banevičius ir kiti. Buvo pažymėta, kad pertvarkos dėka atgimsta Lietuvos žydų savimone, sudaromos sąlygos atnaujinti ir tęsti senas šios tautos kultūros tradici-

jas mūsų krašte, atskleisti reikšmingus pasaulio kultūrai lobynus. Remdamas šį darbą, Džointas atsiųs į Lietuvą tūkstantį knygų žydų istorijos, kultūros ir kitais klausimais.

Vilniuje įvyko dar keli žydų kultūros renginiai. Šiandien prasidėjo tarptautinis simpoziumas TSRS žydų demografijos ir sociologijos klausimais. Jį surengė Lietuvos žydų kultūros draugija, senieji atkurtasis Lietuvos TSR valstybinis žydų muziejus kartu su TSRS Mokslų Akademijos institutais.

Žydų darbininkiškos organizacijos „Workman Circle“ kultūros programų Niujorko departamento direktorė Chava Lapin-Reich pasirašė su Lietuvos TSR valstybinio leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetu susitarimą — leisti žydų elementorius.

Maurikijaus sostinė Port Lujis.

TASS-o nuotrauka

BAUDĖ IR GLAUDĖ — ŽMONĖS

Visur vyksta persitvarkymas — pramonėje, žemės ūkyje, žmonių sąžinėje ir samonėje. Visur tiek buvę netvarkos, šiukšlių, biurokratizmo ir dar daugybė įvairiausių „izmų“. Aš mažas žmogus, dirbu rankomis, o galva laisva. Tad irgi bandau šį tą šiuolaikiškai tvarkyti savyje. Deja, iškapstau dar daugiau neaiškumų ir visai susipainioju. Štai griebiamės ūkininkauti senoviškai, vadovauti — senoviškai, per visą Lietuvą lekiu su kryžiais giedodami į Kalvariją irgi senoviškai. Panūdom garbinti senąją Lietuvos istoriją... Štai čia aš ir užkliuvau. O kodėl nė vienas neprisimena to gražaus senojo lietuvių tikėjimo su kriviais, vaidilutėmis, su šventaisiais ažuolais? Kodėl mes turime garbinti kryžiuočių — plėšiku ir užkariautoju — atnešta dievą? Argi įmanoma rasti nusiramimą, žiūrint į nukankintą, sukruvintą, nukryžiuotą žmogų? Čia tik dar labiau kurtomas kerštas, neapykanta kankintojams. Ne veltui krikščionys, nepaisydami maldos žodžių, „kaip ir mes atleidžiam savo kaltininkams“, jau greit bus du tūkstančiai metų neatleidžia Kristų nukankinusiems žydams. O pabandyk ka nors pasakyti, suabejoti tikėjimo tiesomis, oho, kaip nepatiks.

Neseniai vienas profesorius per televiziją pasakė, kad Dievas vedžiojęs jį operavusio gydytojo ranką. Nemanau, kad gerbiamas pro-

fesorius pasirinko paprastą gydytoją ar studentą mediką. Esu įsitikinusi, kad jį operavo taip pat profesorius. Bepiga vedžioti tokią ranką!

Kartais man pagrasina, jog už tokias bedieviškas kalbas aš pakliūsianti į pragarą. Deja, ir ten man patekti neįmanoma, nes mano močiutės sesuo 1904 m. rugpjūčio 4 d. išpirko Romoje „visuotinę nuodėmių atleidimą sau ir savo giminei lig trečiai kartai“. Už tą indulgenciją Vatikano raštinėje teta sumokėjo 100 aukso rublių. Kelialapis tiesiai į dangų, patvirtintas iškilium Vatikano antspaudu. Gal nebegalioja?

Juk visais laikais buvo netikinčių, abejojančių, buvo ateistų. Yra ir dabar. „Valstiečių laikraštys“ būdavo geru ateistiniu straipsniu. Viso to aš dabar pasi-gendau. Norėčiau, kad atslieptų ir kitaip galvojančys. Negi visi nori nenori privalome giedoti. Aš pati asmeniškai per pusšimtį nugyventu metų nesulaukiau pagalbos iš aukščiau: ar baudė, ar glaudė — vis žmonės. Patys susikuriam pragarą, o paskui maldaujam, kad kažkas mus gelbėtų ir vestų. O gal, sakysit, ne?

Emilija SAKALAUSKIENĖ
Telšiu rajonas, Tryškiai

— Penkios kompanijos, operuojančios 1,200 supermarketų čia Amerikoje ir Kanadoje, sako, kad laikotarpiu iki 1995 metų visiškai atsisakys pardavinėti vaisius ir daržoves, kurios auginamos patrečiant vėži sukeliančiomis trašomis.

Vilnis, 1989 m. spalio 26 d.

TUŠČIAS ŽODIS GARSIAI SKAMBA

Neseniai lankiausi Aukštaitijoje, pavaiškiojau papiais, po kaimus. Tarsi nieko naujo, namai ir medžiai stovi kaip stovėję. Bet štai linksmas paširvintės žmogus, ne tiek tulžingas, kiek gerlingas, patinęs greitai atsikelti karvę pagąsdino grandinės dzingsėjimu ir rūšiais žodžiais:

— Opa, stagnatore tu! Prilipai prie šiltos vietos!

Kaimiečiai karvei paraginti turėjo ir turi daugybę žodžių. Bet žmogus į pilką kasdienybę greitai atskraidina naujus. Pamenu, Vindeikių kaimo žmonės kvaišą ir piktą arklių yra vadinę Hitleriu, o edrią, nepaslankią ir tik šlakelį pieno duodančią karvę šaukdavo Gegute. Neieškokim čia labai gilios prasmės. Tiesiog tokie žodžiai žmogui savotiška dvasinė iškrova, o gyvulėlis jų nesupranta.

Šio didelio žmonių sujudimo metu atsiranda daug naujų žodžių, atgyja, įgauna kitokią prasmę, kitaip sušvyti ir senieji. Ir kai gramiams žodžiais, o ne ašėtais ar šūvais iš pasalų, kai žodžiu norima išreikšti siekius, viltį ar protestą, kai juo parodomas jausmas, tada atkakliai ieškoma tinkamo žodžio. Žodis tarsi įgijo didesnę vertę, o ir pašnekėti yra kur ir kada. Juo labiau, šitiek metų ne vieną tikrą ir dorą žodį nešiojus giliai paslėptą, garsinus svetimos rankos ant popierėlio parašytuosius, prisiklausius netikrų, prikišamai į kasdienybę prigrustų žodžių.

Girdėjau sakant, kad su pertvarka atėjo ir žodžių perkrata. Žmogus ėmė atidžiau įsiklausyti į juos, ieškoti jų šaknų, lyginti su darbais, nes naujų giesmę gali traukti ir senu taku keliaujantis. Juo labiau, kad pertvarkai nepakanka tik nušluostyti purvą nuo senų plakatų.

Beje, tokių dulkių šluostytojų pakanka. Tačiau neatsilieka ir šūkautojai, kuriems, man atrodo, svarbu ne dirbti, o tik garsiai sušukti.

„Ūkininkai — Lietuvos ateitis!“ „Visuomeninis ūkis lieka tvirtas žemės ūkio gamybos produktas!“ Abu šūkelėjimai gražiai skamba, bet vien iš skambėjimo nebūna duonos ir mėsos. Kai paragausime ūkininkų užaugintos duonos, kai įsitikinsime, kad ji skalesnė, nuoširdžiai pagirsime ūkininkus. O dabar apie juos derėtų šnekėti ramiai ir labai konkrečiai, nes jie dar neturi kuo arti žemę, plytų gyvenamajam Vilnis, 1989 m. spalio 26 d.

namui ar ūkiniam pastatui. Kolūkiai, statydami tvartus, daržines, dirbtuves, skendėjo skolose. Vadinasi, dabar, patikėjęs nauju šūkiu, reikėtų staigiai palikti likimo valiai visus tuos didelius ir tvirtus ūkinius pastatus? Tegul lenda į skolas ūkininkai ir stotasi iš naujo, tegul Lietuvos kaimas dar kartą praskolins valstybei?

Neskubėkime Lietuvos ateities išvartyti į pliką lauką, kaip ir didžiutis tuo visuomeninio ūkio pamatu, dėl kurio kaimo žmogus mažai sielojasi, ant kurio užlaipintas ramiai miega, kai lietus merkia laukus ir trečdalis bulvių lieka bulvienose. Kurkime valstiečio ūkį, tik duodami jam traktorių ir plytų, o visuomeninio ūkio pamatą nedelsdami stiprinkime taip, kad jis taptų iš tiesų kooperatiniu, kad kaimo žmogus susirūpintų žeme, užaugintos varpos likimu.

Pastaruoju metu daug kalbame apie tai, kas išsaugota. Iš tiesų yra apie ką pamąstyti. Apie išsaugotą meilę žemei ir darbštumą, išsaugotas istorines, kultūrinės vertybes. Ir — svarbiausia — išsaugotas gyvybes. Sužinome apie kuklius žmones, kurių širdyje niekada negeso tikėjimas šviesia rytdiena, kurie stengėsi savo krašto, tautos labui.

Klaipėdietis Vaclovas Seilius, daug metų atidavęs žurnalistinei veiklai, man parašė: „Alytuje gyvena Černiauskų šeima, su ja ir Alvyros Černiauskienės senelis Gabrys Bagdžius, kuriam jau bene 97 metai. Tai mano gimtojo Čižiūnų kaimo valstietis, turėjęs 10 ar 12 hektarų žemės, buvęs artimas kaimynas. Likimas jam nepašyškėjęs įdomios biografijos. Dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare, matė Rusijos revoliuciją, bet bolševiku nepasitvirtavo. Grįžęs į savo kaimą ūkininkavo. 1923 metais buvo išrinktas į Lietuvos Seimą. Kaime sudarė liaudininkų skyrių ir laisvamanių kuopą. Aktiviai dalyvavo 1935 metų valstiečių riaušėse, buvo kalinamas. Vokiečių okupacijos metais, būdamas Nemėnėnės valsčiaus viraitis, jis nuo sušaudymo išgelbėjo nemaža žydų. Pats esu matęs trijų žydų padėkos pareiškimą. Bet jis toks žmogus, kad niekam tuo nesigyrė, nesigarsino, todėl leidinėlyje apie Lietuvos žmones, gelbėjusius žydus tomis baisiomis dienomis, jo pavardė neminima. Gal ne vėlu apie tai su juo pasikalbėti šiandien?“ Deja, pasikalbėti su Gabriu Bag-

džiumi neteko, jis iškeliavęs amžino poilsio. Teprisimins jį, nors ir nepakliuvusį į tą gelbėtojų knygą, visi, kuriems jis gera padarė.

Šiandien išgirsti ir nemaža abejonų tikrumo pagyrimų ar pasigyrimų, kuriuos paskui lydi patikslinimai, nuginčijimai ar paneigimai. Tarkim, paskelbiamas žmogus kokio paminklo saugotoju, o po kurio laiko vėl skaitai, kad jis iškėlė į dienos šviesą tik tai, kas buvo kito paslėpta ir saugota. Ir nežinai, kuo tikėti. Ir imi sukti galvą: kodėl ir kam visa tai?

O jau tų žodžių apie meilę Lietuvai ir broliams lietuviams gražumas! Tokio gražbyliavimo lenktynių, ko gero, niekada nesame regėję. Todėl būna labai miela, kai surandi ir santūraus objektyvumo. Pavyzdžiui, kad ir prisiminimus apie kaimynus, kurių lankstaus liežuvio dėka ne vienas iškeliavo į Sibirą, kada ne vienas vežė nuo brolių lietuvių krūtine užgulęs savą maišelį su lašiniiais, o paskui Sibire sutiko kitataučius, kurie dalijosi duona ir druska, padėjo skausmo ir nelaimės valandą. Kiek daug pasako ir vienas kitas santūrus žodis! Apie meilę artimam, kerštą ir egoizmą, žmonių ir tautų brolybę.

Žodžiai, žodžiai... Ūkio vadovas, kadaise energingai naikinęs kaimiečių sodybas, šiandien garsiai postringauja apie „prarastą kaimą“ ir šliejasi prie Sąjūdžio. Kitas, visur įrodinėjęs didelio ūkio privalumus, šiandien ir už ūkių smulkinimą, ir už žemės išdalinimą.

— Kai sunku atrinkti, kur nuoširdu, o kur dirbtina, pats imi ieškoti reikalingo žodžio, — sakė daug metų kaime triušęs agronomas. — Vienur įžvelgi ne persitvarkymą, o persivertimą, kitur — ne pertvarką, o kailliovertą.

Agronomas papasakojo apie seną kaimo žmonių bėdą — miško žvėrių daromą žalą daržams ir sodams. Su šypsena prisiminė, kaip visur buvo skelbiama: žvėrių skaičiaus planavimas grindžiamas mokslininkų rekomendacijomis, kiek jų tam tikrame miško plote gali prisimaitinti. O tie žvėrys, sakė agronomas, rekomendacijų nežino, tad miške mažai ir būna, vis eina į kviečius, bulves.

Prekybininkai dabar neretai ir anaipol ne visada pagrįstai pavadinami mafija. O kad tos „mafijos“ veikloje lygiomis teisėmis dalyvauja ir daugelis kitų žmo-

nių, retas pripažįsta. Mūsų kėje materialinių vertybių skirstymo, paslaugų tiekimo sistemoje prekybininkas toks pat dalyvis, kaip ir platų delną už paslėptą deficitinę detalę atkišęs autoserviso darbuotojas, kaip ir prastai savo pareigas atliekantis, tuo pačiu ir visuomenę apgaudinėjantis transportininkas, buitinininkas, ryšininkas ar bet kurios kitos žmogui ką nors gaminančios ar jį aptarnaujančios sferos darbuotojas. Štai Lazdijų muitinės viršininkas V. Simanynas, pasiremdamas faktais, teigia, kad mūsų piliečiai išvežant per sieną deficitines prekes užsieniečiams nenusileidžia, dar juos ir pralenkia.

Dažna socialinė yda turi savo priežastis. Todėl, norėdami įveikti blogybes, privalome rauti ir jos šaknis. Duokime prekybininkams pakankamai gerų prekių — ir jie sutiks mus su malonia šypsena, siūlys prekę, neslėps jos po prekystaliu.

Skambiu žodžiu „iniciatyva“ kaip skydu užsidengia naujieji kooperatininkai. Jie gali rodyti iniciatyvą ir kelti kainas, o eilinės valgyklės virtuvėje reikia skaniai iškepti ir dvidešimt kapeikų kainuojantį mėsos maltinį. Vieniems iniciatyva esti skydas, kitiems šis žodis tarsi keiksmazodis.

Visuomenei nuo žodžių gausybės turėtų būti nei blogiau, nei geriau. Tačiau ar visi madingais tapę žodžiai tarnauja mūsų krašto labui?

Kaip iš gausybės rago pasipylė raginimų su kuo nors kovoti, ką nors pakeisti. Džiugu, kad yra gerų minčių, kad Lietuvą norime matyti šviesesnę. Bet dar nėra nė vieno pasiskelbusio, kad jis ir už tą patį atlyginimą tautos labui, ateities vardan dirbs geriau. Daugelis tik kitus ragina. Nesigirdi tik vaigių ir spekuliantų balso — jie nieko nesiūlo, jie dirba savo darbą.

Rugpjūčio vidury Prienų autobusų stotyje girdėjau dviejų jau žilstelėjusių kaimo vyrų pokalbį.

— Ar susigaudai, kas bus rytoj? — paklausė vienas, matyt, pilnas nerimo nuo gausybės girdėtų skambių žodžių.

— Rugius sėsime, — ramiai atsakė antrasis.

Į šitą žmogų gerai įsižiūrėjau. Plačiadelnis, saulės nutamsintu veidu, šviesiose akyse — linksmas žiburėlis. Tokie ir stato rytdienos namą. **PETRAS NARASKEVIČIUS**

— Marylando universiteto gydytojų mokyklos profesorius Elijah Saunders sako, jog kasmet numiršta 60,000 afro-amerikiečių nuo nerviškos įtampos (hypertension).

— Pastebėta, kad per pastaruosius trejus metus vis daugiau organizuotų į profsąjungas darbininkų sutinka su komunistais klasių kovos frontuose.

Kas padės Lietuvos vaikams?

Neseniai „Tiesos“ redakcijoje lankėsi ilgametis mūsų bičiulis čikagietis Vladas Raskas. Bemaž visi Amerikos lietuviai ir daug žmonių Lietuvoje žino šį JAV verslininką, daug metų vadovavusį kelionių firmai „American Travel Service“. Daug Vladas Raskas padėjo mūsų menininkams, sportininkams, mokslininkams. Prieš metus gražia dovana — didelė siunta vaistų — jis pradžiugino savo gimtojo Panevėžio kūdikių namų auklėtinius.

Besilankydamas redakcijoje, V. Raskas žadėjo toliau rūpintis Lietuvos vaikais. Mes ką tik gavome žinią, kad Maskvos Šeremetjevo aerouostą pasiekė trys dėžės su medikamentais. Dovana vėl skirta našlaičiams. Tačiau vaistai kol kas negali pasiekti vaikų — „Aeroflotas“ reikalauja už krovinio pervežimą apmokėti valiuta. Suma tarsi ir nedidelė — 289 doleriai, tačiau žurnalistai čia jau padėti negali.

Todėl kreipiamės į Lietuvos įmones ir organizacijas, turinčias valiutas. Reikalingi tik 200 valiutinių rublių. Padėjusiai organizacijai bus

dėkingi ne tik „Tiesos“ žurnalistai, Lietuvos vaikų fondas, bet ir tėvus praradę mažieji.

„Tiesos“ redakcija

Valterio Rasko viešnage Panevėžio kūdikių namuose.
A. BANDZOS nuotr.

AMERIKONO MOKYKLA

Prie kelio Alytus—Simnas miškio pakraštyje stovi Kurnėnų mokykla. Ją pastatė Laurynas Radziukynas.

L. Radziukynas gimė ir augo Kurnėnų kaime. Peterburgo universitete įgijo inžinieriaus specialybę. Deja, tinkamo darbo Lietuvoje negavo — apie 1912 metus išvyko į Ameriką. Apsigyveno Čikagoje, kur neblogo įsikūrė.

Didelė meilė Tėvynei, gimtajam kraštui pagimdė kilnų tikslą — padovanoti savo kaimui mokyklą. Jos statybai jis padovanojo 160 tūkstančių litų, iš užjūrio atsivežė paruoštą projektą, smulkius kiekvienos detalės brėžinius.

Statybinės medžiagos buvo gabenamos iš Čikagos. Buvo atgabenti trijų dydžių suoliai, durys, langai, stiklai, parketas. Kiekvienai klasei po dvi didžiules lentas, gipsines plokštes, radiatorius ir kt. Darbus prižiūrėjo pats L. Radziukynas. Mokyklą statė Balkūnų kaimo žmonės, o vadovavo iš Amerikos atvykęs architektas Pranas Medziukas.

Mokykla buvo pastatyta 1936 metų spalio mėnesį. Pirmą kartą jos slenkstį peržengė 52 mokiniai. Tokios mokyklos — su centriniu apšildymu, dušais, voniomis, kanalizacija, klasėmis ir butais — Alytaus apskrities kaimo vietovėse nebuvo. Jos daug kas pavydėjo.

Virš mokyklos buvo įrengtas vėju varomas elektros variklis, o bokšte — graži, kruopščiai atlikta keramikos mozaika, kurioje trijų spalvų fone buvo Lietuvos herbas — Vytis. Deja, 1975 metais, atliekant kapitalinį remontą, Vytis buvo paslėpta po cemento sluoksniu. Ir tik 1988 metų pabaigoje vėl išvydo dienos šviesą.

Šioje mokykloje dirbo daug gerų mokytojų. Ir šiandien vietiniai gyventojai prisimena nemažai direktorių Motiejų Ražauską, LTSR nusipelnusių mokytojų Antaną Urmanavičių, Mariją Savukynienę, Algirdą Martinaitį ir kitus.

Mokykla savo architektūra ir šiandien traukia praeivius. Mokyklos šeimininkai papasakoja, kas statė šią mokyklą, parodo dar gerai išsilaukusius suolus.

Dėkingi apylinkės gyventojai, kurių vaikai mokosi šioje mokykloje, prisimena šviesaus žmogaus Lauryno Radziukyno atminimą.

Stanislovas Pleskus

dėmesio. Apie mūsų šalis ir rašė, ir jų nuotraukas spausdino. Lietuvaitės valgė daug bananų, todėl jas praminė „bananinėm merginom“. Tik iš pradžių mus vadino rusais, vėliau — atstovais iš TSRS, o trečiąją dieną jau lietuviais.

— Ar žino šios šalies žmonės apie Lietuvą?

— Praktiškai ne. Apie Lietuvą žino tik tiek, kad Pabaltijyje vyksta pertvarka. Bet po mūsų viešnagės žinos daugiau, nes mes nemažai pasakojom.

— Ar svetingai buvote priimti, ar patiko?

— Skųstis būtų nuodėmė. Tačiau pasitaikė ir ne visai linksmų „nuotykių“. Viešbučiuose net du kartus buvome apvogti. Kai dėl meistriškumo, tai galiu drąsiai tvirtinti, jog palenktyniauti Kolumbijos kalnuose — gera mokykla. O atsiviekindami kolumbiečiai pareiškė norą apsilankyti Lietuvos žemėje.

Valdas KASPERAVIČIUS
Vilnius, 1989 m. spalio 26 d.

PAGERBTA VINCO SVIRSKIO GIMTINĖ

Pdlei Nevėžį ir Lėvenį dar nėra nieko gražesnio sukurta už Vinco Svirskio koplytstulpius. Vos kelis jo darbo kryžius beturime Panevėžio krašte. Gimtosios Krekenavos apylinkėse yra išlikę du V. Svirskio darbai: Ibutonių kaimo koplytstulpis ir kryžius. Vadaktėlių bažnyčioje yra jo darbo skulptūrų. Kiti lietuviškų kryžių meistro darbai saugomi muziejuose.

Ne muziejams, o savo gimtinės laukams kūrė tuos kelių metrų aukštaūgius gražuolius talentingas liaudies meistras. Nykios lygumos pakeleiviu be išdrožintų iš ažuolo geraširdžių šventųjų, primenančių darbščiuosius mūsų kaimų artojų. Krekenaviečiai, pagerbdami talentingą dievdirbį, gimtajame Glitėnų kaime pastatė paminklinį akmenį su užrašu, primenančiu, kad čia 1835 metais gimė lietuviškų kryžių meistras V. Svirskis. Čia nuo Trus-

kavos kelio perkelta ir jam skirta ažuolinė skulptūra.

Iš gimtojo Glitėnų kaimo V. Svirskis, mažas, sulinkęs žmogelis, apsivilkęs rudu žiponėliu, su kirviu ir kaltais terbelėje išėjo į žmones. Kur tik ėjo — į Truskavą, Krakės, Surviliškį, Ibutonis ar Kėdainius, ten palikdavo savo darbo drožinėtus ažuolus. Ne visų supras tas, daug kam atrodęs keistas ir paslaptingas, V. Svirskis nieko daugiau gyvenime tarsi ir netroško, kaip drožinėti medį. Tas polinkis prie medžio išliko iki pat jo gyvenimo saulėlydžio, kurį meistras sutiko netoli gimtųjų apylinkių, Burveliuose, reto grožio gamtos kampelyje. Panevėžietis liaudies meistras K. Nemanis su sūnumi žada pagerbti šią vietą savo darbo koplytstulpių ansambliu.

Per visą savo gyvenimą V. Svirskis išdrožė apie 200 medžio skulptūrų ir kryžių, tačiau gyvenimo pabaigoje visas jo turtas

buvo tie patys ar kiti, bet vieningai irankiai — kirvukas ir kaltai. „Ką išaugino šita žemė, tas mirs tada, kai žemė mirs“, — rašė Justinas Marcinkevičius savo „Medžio epe — variacijose Vinco Svirskio temomis“.

Panevėžio krašte, prie Truskavos kelio, kuriuo kadaise ne kartą žingsniavo dievdirbys V. Svirskis, stūkso didžiulis akmuo. Pilkas Lietuvos laukų riedulys įamžina jo atminimą ir gimtinėje. Gerai, kad jį juos žvelgdamas pakeleivis prisimins meistrą, bet norėtusi, kad žmonės pajautų ir jo darbų grožį, sušildantį vėjo gairinamų laukų vienatvę. Nostalgiskai kankinantis tas klausimas, nepaliekantis kiekvieno, traukiančio per Lietuvos lygumas: ar jau niekada jose neregėsime V. Svirskio kryžių ir ar sugebėtumėm šiandien kas nors atkurti jų raštus?

Vida BIELSKYTĖ

„Mus saugojo ginkluoti kareiviai“

LIETUVOS MOTERŲ DVIRAČIŲ RINKTINĖ BUVO ISVYKUSI Į KOLUMBIJĄ. APIE VIEŠNAGĘ PAPRAŠIAU PAPASAKOTI DELEGACIJOS VADOVĄ, RESPUBLIKINĖS SPORTO RENGINIŲ VALDYBOS VIRŠININKĄ RIMANTĄ JOGELĄ.

— Dabar Kolumbijoje neramu. Vis dėlto nepabijojote vykti į šią šalį?

— Tokiomis išvykomis mūsų nelepina, todėl baimės jausmas negalėjo konkuruoti su noru pamatyti, palenktyniauti kalnų keliais. O štai kitos kviestos šalys — Prancūzija, Šveicarija ir VFR — atsisakė atvykti: prisi-bijoję narkomafijos. Beje, tik išlipus iš lėktuvo, mus apsupto apie 20 kariškių, o du ginkluoti kareiviai saugojo nuolat.

— Keltose varžybose dalyvavote?

— Kolumbijoje buvome 10 dienų. Mūsų komanda —

Laima Zilporytė, Rasa Polikevičiūtė, Daiva Galinauskaitė, Svajūnė Karužaitė — startavo vieneriose varžybose bet jos tęsėsi net 7 dienas. Iš pradžių lenktynės vyko Bogotoje, o vėliau rytinėje Kolumbijos dalyje — kalnuose. Kiekviename etape apie 10 km reikėdavo važiuoti į kalną, todėl lietuvaitės pirmomis dienomis buvo labai sunku, jos prie tokių sąlygų neįpratusios.

— Kaip mūsiškėms sekėsi?

— Iš viso dalyvavo 42 dviratininkės iš 8 komandų. Varžybų dalyvėms be poilsio dienų reikėjo įveikti 8 etapus. Džiaugtis

galėjome jau pirmąją varžybų dieną, nes L. Zilporytė laimėjo prologo lenktynes, S. Karužaitė buvo trečia, o R. Polikevičiūtė su D. Galinauskaite pateko į pirmąjį dešimtuką. Laima tapo ir antrojo etapo nugalėtoja. Noriu pažymėti, kad šiame etape ji nuo pirmaujančios grupės buvo atsilikusi net 4 minutėm, bet sugebėjo ją pasivyti ir iškovoti pirmąją vietą. L. Zilporytė greičiausiai įveikė ir paskutinį etapą. Į kalnus gerai važiavo R. Polikevičiūtė. Rasa pasižymėjo ir stabilumu. Galutinėje įskaitoje ji užėmė antrą vietą, o L. Zilporytė — ketvirtą. Beje, varžybose dalyvavo ir garsioji prancūzė Ž. Longo.

— Ar vietos spauda „pastebėjo“ lietuvaites?

— Spauda mums skyrė daug

MOKSLO SEMTIS—Į SVEČIAS ŠALIS

Daugiau negu penki šimtai Lietuvos Respublikos studentų naujuosius mokslus pradėjo ne Lietuvos aukštosiose mokyklose. Kaip mus informavo liaudies švietimo ministro pirmasis pavaduotojas R. Podagelis, daugiausia studentų iš Lietuvos mokslus eina Maskvoje (apie 120), Estijoje (apie 80), Leningrade (apie 50).

Mokyti už Respublikos ribų studentus siunčia Liaudies švietimo ministerija. Ji reikiamą vietą skaičių užsako. TSRS liaudies švietimo komitete. Pastaraisiais metais Respublikos paraiškų buvo tenkinamos 90—100 proc. Išimtis — tik Tarptautinių santykių institutas ir Lumumbos universitetas. Į šias mokyklas stoti buvo galima tik su partinių ir komjaunimo organų siuntimais.

Ministerija palaiko ryšius su studentais bei fakultetų, kuriuose jie studijuoja, dekanatais, domisi pažangumu, du kartus per metus skiria studentams pašalpas (nuo 40 iki 160 rub.). Šiais metais į Maskvą, Tartu pradėta siųsti literatūra lietuvių kalba, kad grįžusiems į Respubliką specialistams nebūtų sunku pereiti prie lietuviškos terminologijos.

Ateityje, pertvarkius aukštųjų mokyklų tinklą ir perėjus prie ekonominio savarankiškumo, numatoma studentus siųsti svetur mokytis tik tokių specialybių, kurių dėstymas Respublikoje sunkiai įmanomas (jų laivininkystės, iš dalies geležinkelio transporto, atominės energetikos, poligrafijos).

Socialistinėse šalyse aukštuosius mokslus mūsų studentai pradėjo eiti nuo 1969 metų. VDR, ČSSR, BLR, LLR, VLR aukštojo mokslo baigimo diplomus jau gavo 125 specialistai. Studentai siunčiami mokytis į užsienį per

TSRS liaudies švietimo komitetą. Pagrindiniai atrankos kriterijai: sėkmingai baigti 2 aukštosios mokyklos kursai, geras pažangumas, šalis, į kurią vykstama, kalbos mokėjimas. Kasmet į socialistines šalis mokytis skaičiavimo technikos, poligrafijos technologijos, maisto bei lengvosios pramonės mašinų gamybos, agrochemijos, konservavimo technologijos, filologijos specialybių pasiunčiami 8—10 studentų.

Į kapitalistines šalis studentai iki šiol nebuvo siunčiami. Siemė TSRS liaudies švietimo komitetas 5 Vilniaus universiteto studentus (iš 7 kandidatų) vieneriems mokslų metams pasiuntė į JAV. Frankfurto prie Maino universitetas šiais metais priima 3 Lietuvos studentus, o 2 Lietuvos valstybinės konservatorijos studentai pakviesti vienerių metų studijoms į Austriją. Viena studentė asmeniškai pakviesta į JAV ir du — į VFR.

Artimiausiais metais studijuoti į socialistines šalis jaunuoliai bus siunčiami sena tvarka — per TSRS liaudies švietimo komitetą, nes socialistinių šalių ministerijos sutinka priimti tik centralizuotai siunčiamus studentus.

Ministerija neturi galimybių siųsti studentus ilgesniam laikui į kapitalistines šalis, o TSRS liaudies švietimo komitetas gali jų pasiųsti labai nedaug. Kol Liaudies švietimo ministerija neturės valiutos, komandiruoti daugiau studentų galimybės nebus. Perėjus Respublikai į ekonominį savarankiškumą, keblus valiutos skyrimo klausimas turėtų būti išspręstas Liaudies švietimo ministerijos naudai.

„Komj. tiesos“ inf.

ATGAIVINA „GIMTĄJĄ KALBĄ“

Šių metų pradžioje atgaivinus Lietuvių kalbos draugiją (LKD), iškilo gyvas reikalas turėti ir jos periodinį leidinį, kuris padėtų ugdyti ir puoselėti gimtąją kalbą kaip lietuvių tautos kultūros pamatą, gerinti pastaraisiais dešimtmečiais ypač smarkiai pašlijusią šnekamosios kalbos būklę, telkti į gimtosios kalbos kultūros darbą plačiuosius visuomenės sluoksnius; leidinį, kuriame būtų populiariai aiškinami kalbotyros bei kalbos kultūros dalykai ir teikiama kvalifikuotų patarimų aktualiais kalbos praktikos klausimais, kuriame būtų informuojama apie daugelyje Respublikos rajonų susikūrusių LKD skyrių bei grupių veiklą, apie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos nutarimo dėl lietuvių kalbos vartojimo vykdymą.

Atsižvelgdama į tai, kad ankstesnioji LKD leido „Gimtosios kalbos“ mėnesinį laikraštį, turėjusį mūsų visuomenėje didelį prestižą, be to, norėdama nenutraukti tradicijų, dabartinės LKD valdyba nutarė atgaivinti tą laikraštį (tiksliau — žurnalą) ir leisti jį nuo 1990 m. pradžios vietoj ligi šiol ėju-

šios „Mūsų kalbos“. Atgaivindama „Gimtąją kalbą“, LKD valdyba norėjo pabrėžti ir tiesioginį ryšį su tais principais, kuriais buvo vadovaujamasi joje prieškariniais metais nustatant ir įtvirtinant lietuvių bendrinės kalbos normas. Būtent atgaivintoje „Gimtojoje kalboje“ bus stengiamasi taisyti tik pačias aiškias, abejonių nekeliančias kalbos klaidas, o į autoritetingų kalbininkų įvairiai traktuojamas bei vertinamas raiškos priemones, ypač jeigu jos bendrinėje kalboje turi senas vartojimo tradicijas, bus žiūrima atsargiai ir atlaidžiai. Žurnale savo nuomonę, siūlymus bei abejones galės pareikšti visi, kuriems rūpi lietuvių kalbos likimas, jos taisyklingumas, grožis ir stabilumas. Žurnalo redakcija stengsis kuo glaudžiau bendrauti su rašytojais, spaudos darbuotojais, visuomenės veikėjais ir kartu ieškoti efektyviausių būdų bei priemonių gimtosios kalbos būklei gerinti.

Prof. Albertas ROSINAS

LKD valdybos pirmininkas,

Prof. Jonas PALIONIS

LKD tarybos pirmininkas

5

A. Brazauskui įteikiama Los Andželo — 84 olimpiečių komiteto garbės nario ženkliukas. Dovydo FLIGELIO nuotr.

Pagerbtas latvių švietėjo atminimas

Pakruojo rajone, prie Latvijos TSR sienos, yra nedidelis Zeimelio miestelis, kurio vardas įrašytas į lietuvių ir latvių kultūrinių ryšių istoriją. Čia 1753—1759 metais gyveno ir dirbo vokiečių ir latvių filologas, rašytojas, liuteronų kunigas Gothardas Frydrichas Stenderis. Čia jis pradėjo literatūrinį darbą, į lietuvių kalbą išvertė XVIII a. populiaraus vokiečių poeto B. H. Brockeso odę „Ramus metas po perkūno trenksmo“. Tai buvo pirmasis pasaulietinės poezijos leidimas latvių kalba. Be to, Zeimelyje jis parengė keletą kitų veikalų latvių ir vokiečių kalbomis, tarp jų — religinio turinio knygą „Sventieji pasakojimai“, išleistą 1756 m. Karaliaučiuje. Jau dirbdamas kitur, jis parašė „Latvių kalbos gramatiką“ (išleistą Braunšveige 1761 m.), „Latvių žody-

na“ (1789 m.), žymiausią XVIII a. latvių kultūros ir kalbos paminklą, pirmąjį mokslo populiarinimo veikalą latvių kalba „Didžios išminties knygą apie pasaulį ir gamtą“ ir kt.

Neseniai Zeimelyje įvyko G. F. Stenderio gimimo 275-ųjų metinių minėjimas. Buvo surengtos pamaldos evangelikų liuteronų bažnyčioje, po to iškilmės tęsėsi Zeimelio kolūkio sveitainėje. Įvyko pašnekėsės apie G. F. Stenderio gyvenimą ir veiklą, lietuvių-latvių kultūrinius ryšius ir jų ateities perspektyvas. Kalbėta apie Zeimelio pastorato restauravimą ir jo pritaikymą praktiniams reikalams. Susitarta, kad restauruotame Zeimelio pastorate bus įsteigti lietuvių ir latvių kalbų kursai, ketinama įkurti Lietuvių-latvių draugijos filialą.

Jonas NEKRAŠIUS

NE TIK VIDURAMŽIŲ RŪMAMS...

Degimo krosnyse siautėja tūkstanties laipsnių karštis, liepsna penkias paras laižo molį, kol jis virsta skambia plyta ar čerpe, apdailos keramika ar grindų plytele. Sunku besuskaičiuoti, kiek milijonų jų palydėjo į krosnį Salčininkų rajone, Jasiūnuose išikūrusios bandomosios gamyklos meistrai.

Retai kurią dieną kartojasi gaminio forma, nuolat reikia ieškoti naujų molio paruošimo receptų. Jasiūnuose išdegtos plytos, čerpės, kokliai ir kita produkcija keičia tiesiai į restauruojamus žilos praeities statinius.

Restauratoriai gamybininkams pateikia savus reikalavimus. Svarbiausias jų — atsparumas. O čia pagaminti gaminiai laboratorijoje atlaiko iki penkių šimtų šalčio ciklų. Tai reiškia, kad plyta atlaikys penkių šimtmečių išbandymą. Ypatinga technologija, kuri artima porceliano gamybos technologijai — tai daugelio metų kruopštus darbo rezultatas.

Plytos, čerpės arba koklio forma dažniausiai padaroma pagal kelių šimtmečių išbandymą atlai-

kiusių originalą. Nebe pirmi metai Jasiūnų įmonės gaminiai vežami į Vilnių, Trakus ir kitus Respublikos miestus, kur tęsiasi architektūros paminklų restauravimo darbai.

Iš kaimyninės Latvijos, Luodės telkinių atvežtas aukščiausios kokybės molis, perėjęs sudėtingus technologinius procesus, dabar puošia Vilniaus universiteto senuosius rūmus, raudonuoja Bernardinų bažnyčios mūrė... Jasiūnų keramikai plytomis, atspariomis čerpių kepurėmis puošia ne vien viduramžių rūmus. Pagal specialius pavyzdžius apdailos plytas, keramikos elementus jie padarė Vilniaus Operos ir baleto bei Dramos teatrų pastatams, Televizijos centrai...

Arūnas Požarskas

Girtavimas žemina žmogų, atima iš jo protą ir galų gale paverčia jį gyvuliu.

(Ž. Ž. Ruso)

Genijus ieško paprastumo, o kiti jo kratosi.

Vilnis, 1989 m. spalio 26 d.

Vaistai dirvoms iš ežero dugno

Vieną žuvių pakloti du zūkius gali tik patys linksmiausi medžiotojai, pasakodami būtas ir nebūtas medžioklės istorijas. Gyvenime dažniausiai būna kitaip — besivaikydami dviejų tariamųjų žuikių, nepagauni nė vieno. Taip, beje, porina ir liaudies išmintis. Todėl rizikinga būtų tvirtinti, kad štai žmonės, net keliolika metų taikydami sučiupti tuos įsivaizduojamus ilgaausius, pagaliau ėmė juos ir sugavo. Negali būti?

Grynų gryniausia teisybė, pasakojimas jums Rokiškio rajono Liu-

do Giros kolūkyje. Ir ne išdai gininkai medžiotojai, o patys žemdirbiai, žinoma, turėdami galvoje irgi ne miško gyventojus, bet čionykštį... ežerą. Aiškiausiai pasakytų visų šių „gaidynių“ sumanytojas energingas kolūko pirmininkas Vytautas Šlikas:

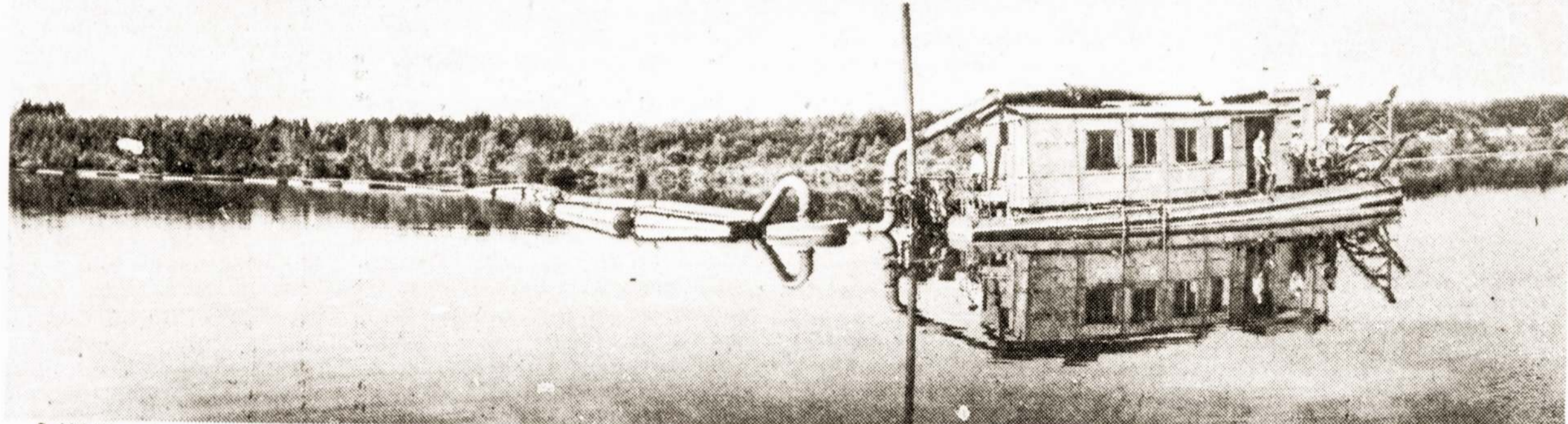
— Bene prieš penkiolika metų pradėjome atidžiau žvalgytis į mūsų Rokiškėlio ežerą. Nedidukas, kokių 22 hektarų, ir negilus. Ežeras ėmė pelkėti, krantai apsitraukė vandens augmenija. Gaila gražios vietos,

juk čia pat ir Laibgaliai, centrinė mūsų kolūko gyvenvietė. Tada ir ėmėme galvoti, kaip tą ežerą išvalyti, atgaivinti.

Kai dabar klausai pirmininko, atrodo labai lengva, bet kaip šitokį darbą padaryti, juk valyti teks ne šulinį ir ne kūdrą, o visą ežerą. Pagaliau reikia žinoti, ką iš jo dugno išsėmsi. Žinia, kad ten nusėdęs storas sluoksnis dumblų, vadinamas sapropeliu, kuriame daug organinių medžiagų. Dirvoms, ypač lengvesnėms, turinčioms mažai humuso, tai būtų ne tik trąša,

bet ir savotiškas vaistas. Beje, sapropelis juk naudojamas ir žmonių gydymui, fizioterapijoje — iš jo daromos purvo vonios. Tačiau reikėjo konkrečiai žinoti, kaip atsiliups ši trąša įvairioms žemės ūkio kultūroms, ar nebus pavojaus žmogui.

Kolūko prašymu Rokiškėlio ežero sapropelį nuodugnai ištyrė Vilniaus universiteto medicinos fakulteto mokslininkai. Dumblė rasta nemažai azoto, kalcio, kalio junginių, įvairių mikroelementų, net vitamino C. O prieš trejetą metų, susimontavę ežere galingą žemsiurbę,

Rokiškėlio ežere dirba galinga žemsiurbė.

Antano GYLIO nuotr.

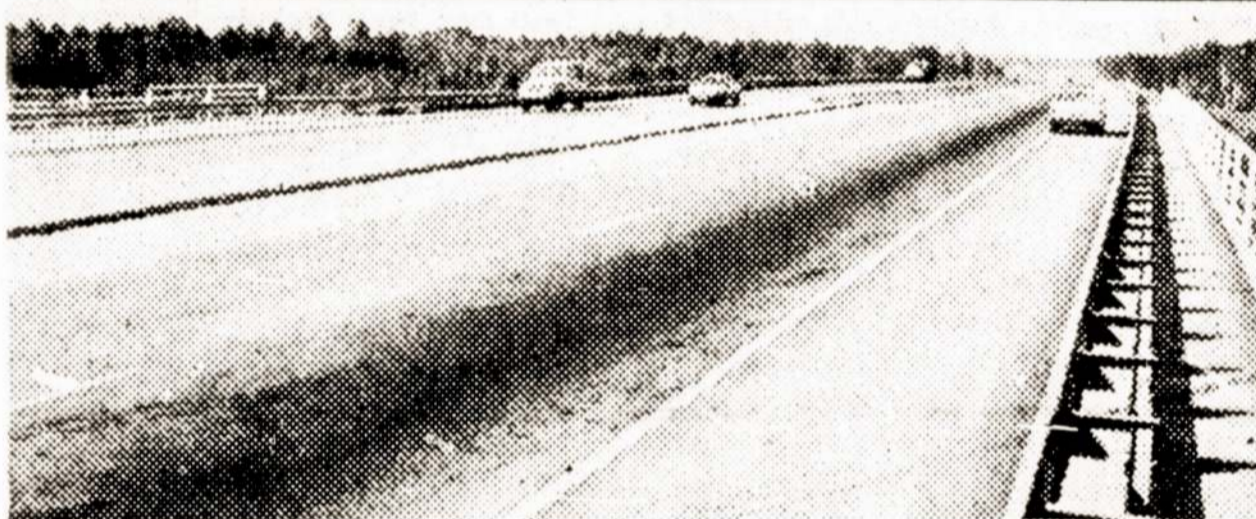
Nutolusios pabaigtuvės

„Stagnacijos metai gal kam ir buvo atsipūtimo laikotarpiu, bet mums, kelininkams, tikrai ne — mes dirbome, kaip sakoma, iš peties. O štai dabar sėlina sąstingis: nėra lėšų, priversti lėtinti darbų tempą, kai kur net ir visai juos nutraukti...“ — tokiomis nerimo žodžiais pokalbį pradėjo Šiaulių ketvirtosios kelių statybos valdybos viršininkas Alfonsas Armalas.

Pastaraisiais metais Lietuvos kelininkai išties daug nuveikė — per Respubliką nutįso šimtai kilometrų naujų magistralių, asfaltu juostų. Pagrįstai didžioji dalis savo neblogo keliais, plačią jų tinklą. Mūsųose intensyviai statomi nauji keliai, remontuojami senieji. Štai rekonstrukcijos eilė atėjo ir Šiaulių—Kursėnų kelio atkarpa. Sunkiai Respublikoje atrastume kitą tokį kelią, kur būtų taip intensyvus eismas: per parą čia pravažiuoja po 6—7 tūkstančius automašinų. Suprantama, kai toks mašinų srautas — tai ir gaisris vairuotojams, ir avarijos...

Dabar čia jau kuris laikas darbuojasi ketvirtosios kelių statybos valdybos kelininkai su savo galinga technika. Pirmiausia nusidriekė naujas Kursėnų aplinkkelis, per geležinkelį iškilę grakštus viadukas, kurį statant šiauliėčiams talkino Telšių valdybos kelininkai. Darbai vyksta tarsi dviem etapais: šalia senkelio tiesiama nauja magistralė su skiriamąja žaliąja juosta. Visa užbaigus, prasidės senojo kelio išplatinimo darbai. Kelininkams nelengva — juk tenka dirbti kelyje vykstant eismui.

Magistralės kapitalinio remonto projektą paruošė Valsty-

binio kelių projektavimo instituto Šiaulių skyriaus inžinierių grupė, vadovaujama projektų vyriausiojo inžinieriaus K. Savinio. Jį ir paprasčiausiu pakomentuoti.

— Po rekonstrukcijos Šiaulių—Kursėnų atkarpa, įsiliejanti į Palangos ir Mažeikių krypties keliu, taps pirmos kategorijos 4 eismo juostų magistrale. Prie Šiaulių ji įsijungs į miesto gatvių tinklą: čia ties vadinama Kursėnų pervaža iškilis viadukas, bus įrengta dviejų lygių sankryža. Nuo jos prasidės Šiauliams labai reikalingas vakarinis aplinkkelis, kuris įsijungs į Gruzdžių, Rygos, Pakruojo ir Rėdviškio krypties keliu, — pasakoja K. Savinis.

Artėja pabaigtuvės — kelininkų technika, galima sakyti, jau dirba Šiaulių prieigose, iki aplinkkelio beliko tiesti apie 5 km kelio.

— Deje, jau spalio mėnesį šioje trasoje teks nutraukti darbą — baigiasi šiems metams objektui skirtos lėšos, — sako valdybos viršininkas A. Armalas, pratepdamas pokalbio pradžioje pasakytą mintį.

Anot jo, tai ir yra pati baisiausia stagnacija: nori dirbti, bet negali. Reikia pasakyti, kad jį palietė ne vien šiauliėčius — Transporto ministerijos mastu kelių statybai sumažėjo investicijos net 25 milijonais rublių. Vadinasi, Respublikoje apie penkis kelių statybos valdybos, panašios į šiauliškę, liko be darbo. Nors jo apščiū yra: Respublikoje dar turime 11,6 tūkstančių kilometrų žvirkelių, iš jų

2200 km — respublikinės reikšmės keliai, kelininkų pagalbos kaime laukia daugybė prastų vietinių kelių. Taigi apie kažkokį atsipūtimą negalėtų būti ir kalbos.

— Žengiant į ekonominį savarankiškumą, svarbu neužleisti kelių statybos barų. Deja... Lengvinant žemės ūkio įmonių padėtį, daugiau negu dvigubai buvo sumažinti kelių mokesčių atskaitymai į biudžetą. Kita vertus, mums, kelininkams, smarkiai pabrango kelių statybos medžiagos, mechanizmai, transportas, o mokesčiai už žemę padidėjo net 10 kartų — jis dabar vieno kilometro savikainoje sudaro net trečdalį išlaidų. Vadinasi, tai, ką ūkiai sumoka už kelius, mes jiems bemaž vėl sugrąžiname žemės kainos pavidalu. Ar taip ūkininkaudami nenugyvensime savo kelių? O juk jie grindžia krašto ekonomiką, — sako kelių statybos ir priežiūros organizacijų gamybinio susivienijimo „Keliai“ vyr. inžinierius V. Petkūnas.

Lėšų sukauptimo kelių statybai reikalai išties labai problemiški. Čia pirmą, negu kirpti, anot patarlės, reikia septynis kartus gerai atmatuoti, surasti optimalų variantą. Taigi užbaigti šį reportažą optimistine gaida neišeina. Kelio Šiaulių—Kursėnų rekonstrukcija buvo planuota užbaigti 1990 metais. Bet ar geidžiamos pabaigtuvės įvyks numatytu laiku?

Siauliai

Sigitas BLEDĀ

pradėjo dirbti ir Rokiškio melioratoriai. Mechanikas Bronius Liaudanskas, inžinierius hidro-technikas Alvydas Gudonis, žemsiurbės mašinistai Jevstafijus Šaraninas ir Borisas Amosejevas ūkyje tapo kaip ir savais žmonėmis.

Manoma, kad ežere yra apie pusę milijono tonų gryno sapropelio. Jo sluoksnis vietomis siekia net tris metrus, o vandens virš dumblų kai kur buvo likę apie metrą. Taigi ežeras buvo pasmerktas mirli. Dabar jis vėl atsigaus — tame krašte, kur dumblas jau išsiurbtas, maatosi švarus dugnas iki pat smėlio. O kol melioratoriai išvalys visą ežerą, ko gero, praeis dar kokie penkeri metai.

Pagaliau ir pats darbas turi savas ypatybes, jo dirbtinai nepaskubinsi. Išsiurbtas dumblas supilamas į specialiai įrengtus tvenkinius, kur jis nusistovi, išgaruoja vanduo. Paskui turi per žiemą peršalti, nes antraip žemė nesubyrės, taip ir liks kietas luitas.

Dirva, gavusi tokių vaistų, atsiliesia derliumi. Rudeniop viename laukelyje teko matyti bulves, kurių tvirti žali bulvienuojai stovėjo lyg miškas. Atitinkamai buvo išaugusios ir bulvės. Anot Vytauto Šliko, žmonės šaipėsi, kai čia sodino bulves — juk prastas priešsis, nieko daugiau, be sapropelio, dirvai nedavė. Tačiau tuo norėta įsitikinti, kas išeis.

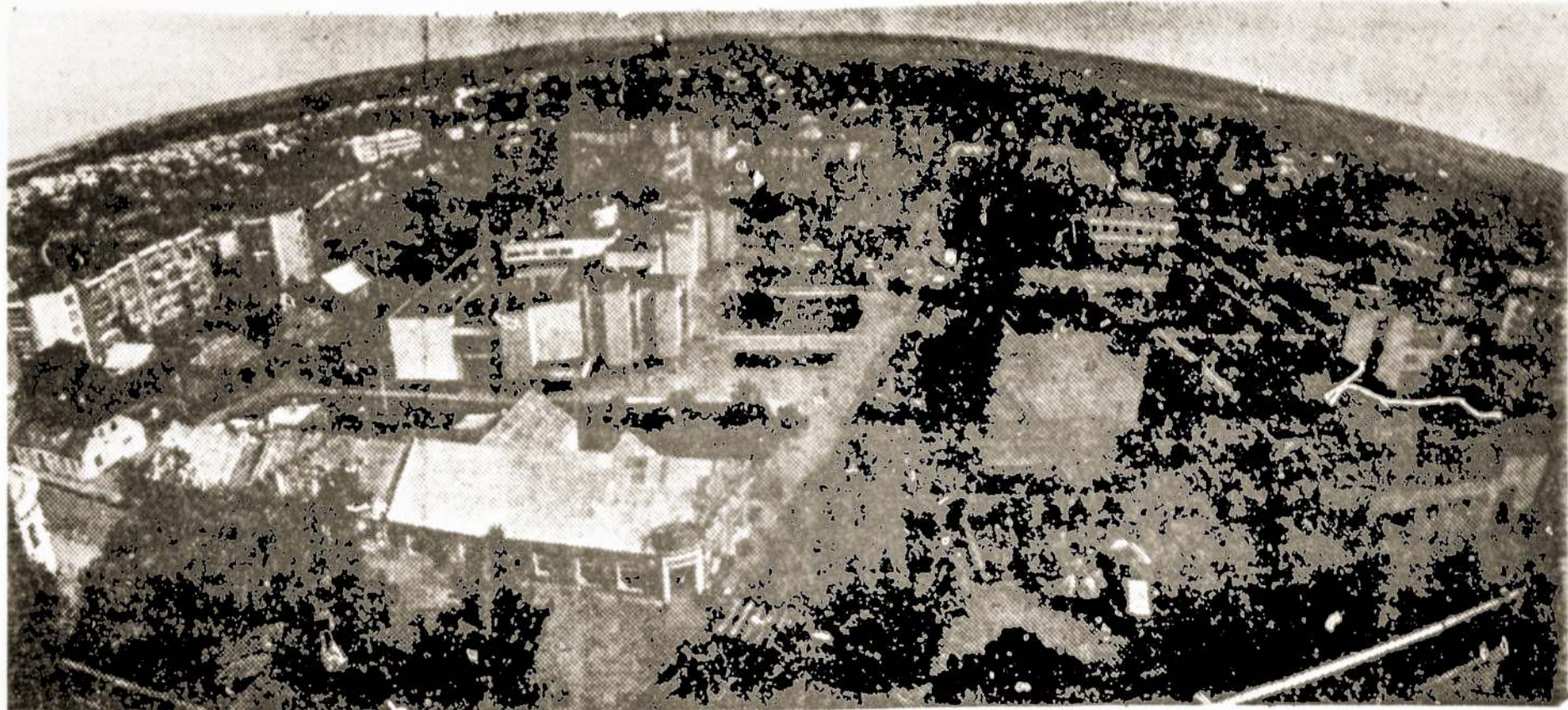
Nepagalvokit, kad tas ežero dumblas stačiai stebuklingas, kad jis dabar kolūkį iškels iki padebesių. Ne, Liudo Giras kolūkis ir taip ekonomiškai tvirtas, gauna gerus derlius. Kaip tik dėl to, kad kolūkis turi lėšų ir gamtai pagalbėti, buvo nutarta padėti beužankančiam Rokiškėlio ežerui. Žmonės vėl džiaugsis gražia poilsio vieta, o kolūkiui laukams visiškai nepro šalį papildomos vertingos trąšos. Kuo ne du žuikiai vienu žuviu?

Antanas STASIUKAITIS
Rokiškio rajonas

Vilnis, 1989 m. spalio 26 d.

1989 m. spalio 26 d.

JONIŠKIUI — 700 METŲ

PASUKITE savo automobilį nuo Šiaulių Latvijos link ir jūs neišvengiamai tiesiu ir styga asfaltuotu keliu priartėsite prie šiaurės Lietuvos lygumų. Tai — Joniškio kraštas.

Joniškėčiai šiais metais švenčia savo miesto 700 metų jubiliejų. 1289 metais pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminima Sidabrė. Tai — dabartinio Joniškio miesto ištakos, pirmoji gyvenvietė. Amžių bėgyje mūsų miestas pergyveno ne vieną klestėjimo ir smukimo laikmetį. Keitėsi kartos, pa-pročiai, kultūra. Keitėsi ir miesto pavadinimas. Pagoniškosios ir krikščioniškosios kultūrų sandūroje Sidabrę pakeitė Joniškis, kurio vardas pirmą kartą minimas 1526 metais.

Sidabrė — žiemgalių pi-

lis ir gyvenvietė, prie kurios sienų ne kartą susikryžiuvo šeiminkų ir priešų kalavijai, ir tuos įvykius 1289—1290 metais aprašo Eliuotoji Livonijos kronika. Sidabrės pilis — paskutinė žiemgalių išsivaduojamosios kovos tvirtovė. Kalavijuočių riteriai, neįstengę paimti pilies, teriojo kraštą ir tik 1290 metų žiemą priverstė pasitraukti šado iškankintus paskutinius žiemgalių gynėjus. O trauktis nebebuvo kur... Dešimtys tūkstančių žiemgalių, persikėlusių per Mūšą, prieglobstį rado Lietuvoje.

Kovų išvarginta žemė keilėms šimtmečiams tapo dyka ir tik XVI amžiaus pradžioje buvusių gyvenviečių vietoje atgyje gyvenimas. 1523 metais Vilniaus vyskupas Jonas, vizituodamas senosios Sidabrės žemes, randa įsikū-

rusias lietuvių gyvenvietes, kurių žmonės tebegarbino senuosius dievus. Vyskupo nurodymu pastatoma bažnyčia, o 1526 metais, kaip mums žinoma iš rašytinių šaltinių, ši vieta vyskupo garbei jau vadinama Joniškiumi.

1529—1541 metais galutinai nustačius Lietuvos—Livonijos sieną, miestelis ėmė intensyviau vystytis, tapo tipiška prekybininkų ir amatininkų gyvenvietė. Kad Joniškis sparčiai augo, rodo ir tai, jog jau 1530 metais įsteigta parapiljos mokykla, kas buvo retas reiškinys tame Lietuvos miestuose. 1600 metais karalius Zigmantas Vaza Joniškio gyventojams suteikė Magdeburgo privilegiją, tuo suteikdamas Joniškiumi naują juridinį ir ekonominį miesto statusą. 1638—

PRIEŠ 65 METUS

gimė Didžiojo Tėvynės karo partizanė Janina Čizinauskaitė. Kara ji sutiko Palangos pionierių stovykloje, kur dirbo vadove. Sugrįžusi į Kauną, įsijungė į kovą prieš hitlerinius okupantus, užmezgė ryšį su Povilo Malinausko vadovaujama pagrindine grupe „Kova“ ir vykdė jos užduotis. Gestapininkai 1942 metų pradžioje susekė „Kovos“ grupės pėdsakus. Kovoje žuvo Povilas Malinauskas. Tačiau organizacija gyvavo. Vasario mėnesį Burbiškėse išlėkė į orą du vagonai šaudmenų, sproginimas paklojo nemaža hitlerininkų. Akcijai vadovavo Janina Čizinauskaitė ir komunistas Viktoras Kunickas. Netrukus vėl prasidėjo areštai. Sūmė ir Janiną. Nors ir žiauriai kanikinama, neišdavė savo draugų, susitikimų vietų. 1942 metų spalio 17 dieną Kauno IX forte ji buvo nužudyta.

1640 metais čia buvo 179 karchemos, 30 amatininkų, kepečių ir krautuvininkų. Miestui priklausė 78 valakai žemės. 1639 metais joniškiečiams priklausė 175 gyvenamieji namai, tuo tarpu Šiaulių miestiečiams — 120 namų, Žagarės — 110, Radviliškio — 40. XVII amžiaus viduryje Joniškis tapo vienu didžiausių šiaurės Lietuvos miestų. Tai buvo miesto klestėjimo metas.

Vytautas ADOMAITIS
Joniškio rajono LDT
vykdomojo komiteto
pirmininko pavaduotojas

St. Petersburg, Fla.

Mirė Martha Gruzinskienė

Po ilgai trukusios ligos, senelių prieglaudoje spalio 1 dieną mirė Martha Gruzinskienė, sulaukusi 91 metų. Gimusi Lietuvoje, Kuršėnų rajone, Valakų kaime. Vėlonės palaikai sukremuoti ir bus palaidoti Rumford, Maine, kapinėse greta artimųjų. Dideliame nuliūdime paliko vienturtę dukrą Elizabeth ir zentą Alward Addison, gyvenančius Pittsburgh, Pa., keturis anūkus ir septynis proanūkius.

Martha Gruzinskienė-Stasiūlytė į Ameriką atvyko su tėvais 1908 metais. Visą laiką gyveno Rumford, Me., dirbo didelei popieriaus pramonės kompanijai daugiau kaip 42 metus. Dažnai prisimindavo sunkias darbo sąlygas ir tą didįjį streiką, kuriame aktyviai dalyvavo ir streiką darbininkai laimėjo.

Nuo pat jaunystės žydėjimo metų Martha buvo aktyvi pažangių organizacijų darbuotoja bei spaudos, kaip „Laisvės“ ir „Vilnies“, rėmėja. Per ilgą savo gyvenimą ji daug įdėjo savo triūso Lietuvių Literatūros Draugijoje, „Moterų Balse“, Socialistų Sąjungoje, Lietuvių Darbininkų Susivienijime, ypač teatro saviveiklininkų grupėje, staciūsoje jos vadovybėje pjeses scenoje.

1976 metais persikėlusiu nuolatiniam gyvenimui į St. Petersburg, Fla., tuoj įsirašė į LLD 45-ąją kuopą, į Lietuvių Vyresnių Piliečių klubą. Turėdama gražų soprano balsą, iki sveikata leido dainuoti Dainos Mylėtojų chore. Troško, kad klubas ir choras gyvotų kuo ilgiausiai.

Tokios ir taip reikalingos saint-petersburgiečiai neteko bendra-
žvgčs.

Aldona
7

Žvaigždės moksleiviškoje observatorijoje

Senieji vėjo malūnai, šio šimtmečio pradžioje savo sparnais puošę lygumų miestą, ilgai stovėjo panevėžiečių užmiršti. Prieš keletą metų du buvusius malūnus savo globon paėmė miesto kultūros ir švietimo skyriai, užsakę jų rekonstrukcijų projektus. Viename iš jų bus įrengtas gamtos muziejus, kitame įsikurs miesto jaunieji technikai.

Pastarieji jau gyvena įkurtuvių rūpesčiais. Panevėžiečiai, skubėdami Ramygalos gatve, stabteli

prie atjaunėjusio po rekonstrukcijos malūno. Pasigėrėjęs šimtmečio vėjų nugludintais akmenimis, žvilgsnis, kildamas į viršų, pasigenda sparnų. Ar nepapuoš sparnai malūno ir miesto, klausiu įkurtuvių problemų užimtą jaunųjų technikų stoties direktorių Lionginą Skrebę?

— Turime tokį norą ir stengsimės, kad malūnas atgautų savo fikrąjį pirmąjį valzdą, — sako jis. — Surinksime malūno istoriją ir pateiksime ją ekspozicijoje

pirmajame aukšte, parodų salėje. Šiam aukštui paruoštas surenkamų konstrukcijų baldų projektas, savitas interjeras.

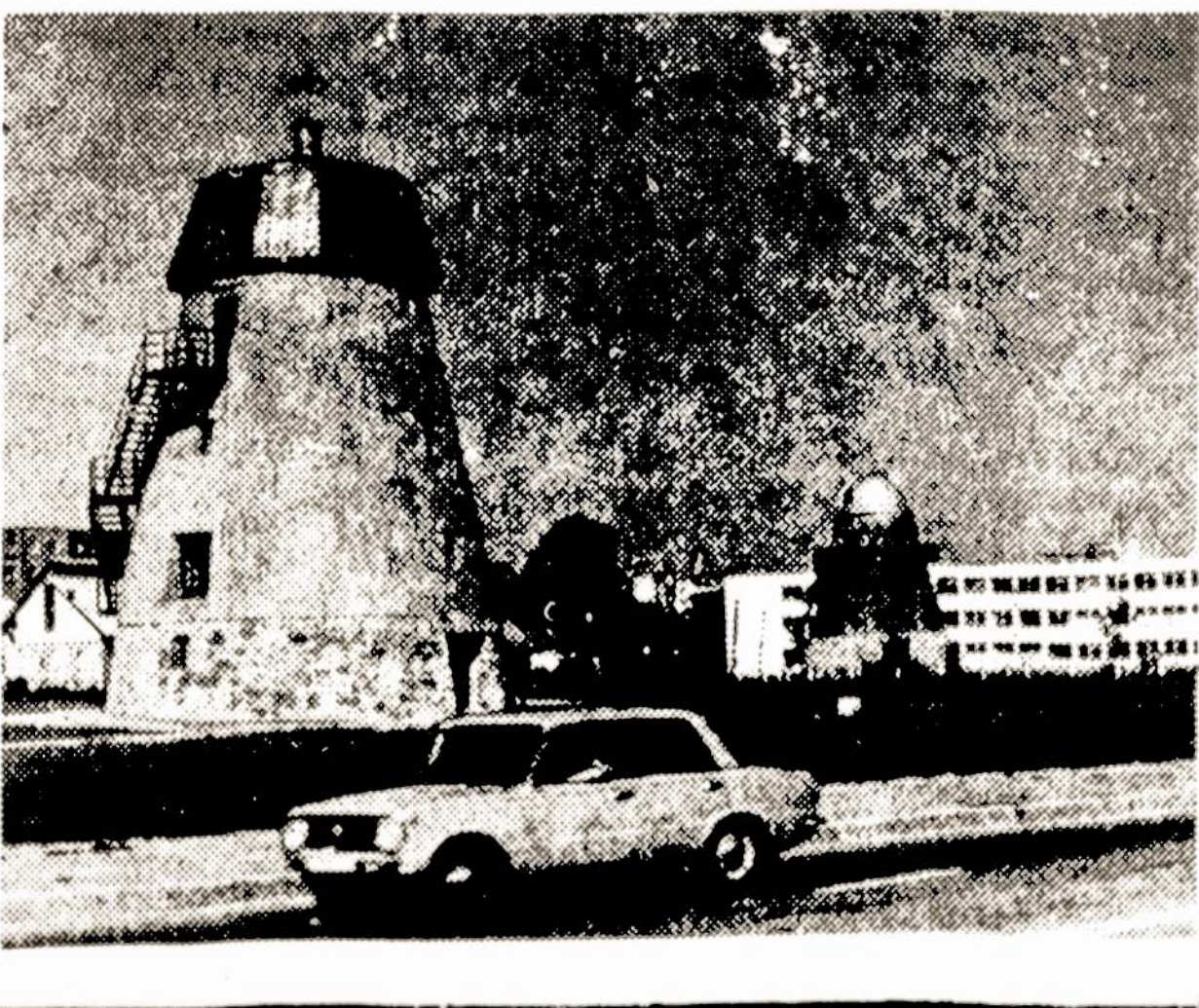
— Kiek aukštų turės senasis malūnas ir kam jie bus panaudoti?

— Malūne bus penki aukštai, — pasakoja L. Skrebė. — Ant rąjį paskyrėme fotolaboratorijai. Turime gausų būrį moksleivių fotomėgėjų, jiems čia bus geros sąlygos. Nuo spalio mėnesio organizuojame keturias fotomėgėjų grupes. Trečiajame aukšte įrengsime fotostudiją su geru apšvietimu ir visais būtiniais darbui įrengimais. Čia eksponuosime geriausius moksleivių meninės fotografijos darbus.

Ketvirtasis ir penktasis aukštai — astronomų valdos. Viename aukšte įrengtos patalpos teoriniams užsiėmimams, kitame — observatorija su teleskopu. Moksleiviškoje observatorijoje dirbs dvi jaunųjų astronomų grupės. Vienai jų vadovaus 2-osios vidurinės mokyklos mokytoja Dana Kuncytė, kitai — mokytoja Dalia Dambrauskienė.

Ir jaunieji fotografai, ir astronomai patenkinti naujomis patalpomis, suteikiančiomis plačias galimybes jaunimo meninei veiklai. Tegu ji bus užmirštųjų malūnų antrasis, nematomasis jų gyvybingumo sparnais.

Vida BIELSKYTĖ

Vilnis, 1989 m. spalio 26 d.

KSAVERA (SONIA) KAROSIENĖ

Amerikos pažangieji nebeturi ir nebeturės Ksaveros (Sonios) Karosienės. Ji žuvo spalio 6 dieną, kai grįždama namo, skubėdama bandė pasibelsti į autobusą, paslydo ir vairuotojas jos nepastebėjęs paskutiniiais autobuso ratais pervaziavo ją. Skubiai nuvežta į ligoninę mirė tuoj kaip mat.

Iškviesta jos duktė Eugenija Stanley iš S. Carolinos skubiai atvyko, bet irgi ištikta nelaimės. Siautęs uraganas "Hugo" beveik sugriovė jos namą ir pridarė daugybę kitokios žalos. Nors sūnus dr. Gordon Stanley ir antras sūnus Ronnie Stanley, gyvenantis New Jersey, pribuvo tėvams į pagalbą, bet... Eugenia sukrėsta nelaimės, o čia dar ir nelaimė su motina.

Kas buvo Amerikos pažangiems lietuviams Ksavera Karosienė, vargu ar yra nors vienas, kad to nežinotų. Ksavera S. Karosienė buvo žymji asmenybė ir JAV komunistų partijoje, lietuvių patriotė nuo pat tų dienų, kai Vincui Kapsukui Filadelfijoje redaguojant "Kovą" atėjo dirbti laikraščio administracijai. Nuo pat paauglės dienų aktyviai dalyvavo Amerikos darbininkų profsąjunginiame judėjime, Kalifornijoje ilgus metus vadovavo tekstilės darbininkų profsąjungai, buvo JAV-USSR draugystės instituto direktorė.

Ksavera Karosienė, buvusi CIO organizatorė San Francisco, Calif.

Nedidelei San Francisco lietuvių kolonijai atsisveikinus su velione, jos kūnas buvo sukremuotas, amerikiečiai jos draugai ir bendražygiai suruošė memorialinį mitingą, nelaimėje tragiškai žuvusios Ksaveros vardas nuskambėjo angliškoje komunistinėje spaudoje.

Jos atminimas ilgai neišblės kaip čia Amerikoje, taip Lietuvoje, kurią ji lankydavo ir visa širdimi linkėjo jai geriausios sėkmės kelyje į socializmą. **Draugė**

KABLEGRAMA

Mirus Ksaverai Karosienei, įžymiai JAV darbininkų ir taikos judėjimo veikėjai, žinomai užsienio lietuvių kultūros ir visuomenės darbuotojai, daug prisidėjusiai prie Tarybų Sąjungos ir Amerikos tautų draugystės stiprinimo, nuoširdžiai Lietuvos naujojo gyvenimo ličiulei, JAV komunistų partijos steigiamojo suvažiavimo aktyviai dalyvei, užjaučiame jos darbų ir kovos bendražygius, pažangius tau-

tiečius Amerikoje.

Jos atminimas ir darbai visada liks su mumis.

LK Centro Komiteto pirmininkas sekretorius
Algirdas Brazauskas,
Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininkas
Vytautas Sakalauskas,
Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas
Vytautas Astrauskas

Linkiu vilniečiams sveikatos ir ryžto.

J. Yla
Mississauga, Ontario
Canada

Mielas drauge Juliau:
Būk pasveikintas. Jau seniai nesimatom. Laukiu susitikti.

Čia įdedu čekį už mano ir mano draugo Lino Valbasio prenumeratą. Pirmiau pasiūlydavau ir Stasiui Steponavičiui "Vilnies" prenumeratą. Mano draugas Steponaitis nebe su mumis. Mirė. Ne tik čia Amerikoje, Lietuvoje irgi ateina laikas užbaigai.

Drauge Juliau, linkėjimai gero pasisekimo Tau ir tavo žmonai Marytei.

Edward Jokuska
Berwyn, Illinois

LAIŠKAI IR PARAMA

Gerbiamas J. Urbikas:
Šiandien, spalio 2 d., atvyko pirmasis numeris, rugsėjo 14 dienos. Ačiū labai, kad prisuntėt "Vilnij". Su geriausiu linkėjimu visiems. Laikykites drūtai.

J. V. Paulus
Vancouver, Washington

Gerb. "Vilnies" leidėjai:
Čia rasite \$10 vertės perlaidą. Tai už prenumeratą, o kas liks nuo prenumeratos — aukos.

Malonu, kad dar nors vienas pažangus lietuvių laikraštis šiaurės Amerikoje lanko lietuvius. Žinoma — labai sunku leisti laikraštį senatvei spaudžiant. Toks jau mūsų likimas.

LIŪDNAS PRANEŠIMAS

Sulaukusi 93 metų mirė Sophie Garad, po pirmu vyrą adiga. Kai gyveno Rockforde bei Čikagoje, dainavo pažangių etuvių choruose, priklausė organizacijoms. Pastaruoju metu gyveno New Port Richey, Fla., čia ir mirė.

Dideliame nuširdime paliko vyrą — Joseph Garad, anūkus ir kitus artimuosius, draugus bei pažįstamus.

Nuodė vyras ir anūkai

SAN LEANDRO, CALIF.

Mirus Ksaverai (Soniai) Karosienei

Reiškiamo gilią užuojautą velionės dukrai Eugenijai Stanley ir jos šeimai, kitiems artimiesiems, už darbo žmonių reikalą kovų bendražygiams, draugams bei pažįstamiems.

JULIUS ir MARYTĖ URBIKAI
ANNA ir S. J. JOKUBKA
Chicago, Ill.

SAN LEANDRO, CALIF.

Mirus Ksaverai Karosienei

Reiškiamo gilią užuojautą velionės dukrai Eugenijai Stanley, jos vyrui, sūnams ir kitiems artimiesiems, už darbo žmonių reikalą kovų bendražygiams, draugams bei pažįstamiems.

FRANCES LAURENCE, San Jose, Calif.
ELEANORA CLARA, Palo Alto, Calif.

SAN LEANDRO, CALIF.

KSAVERA (SONIA) KAROSIENĖ

Mirė 1989 metų spalio 6 d., sulaukusi 89 metų amžiaus.

Mes, artimos jos draugės, reiškiamo gilią užuojautą dukrai Eugenijai Stanley ir jos vyrui Eugene, sūnams Ronnie ir Gordon, jų šeimoms, giminėms, artimiesiems bei draugams.

MARYTĖ BALTULIONYTĖ **MARYTĖ GINAITIENĖ**
MARGARET MOZCRAITIENĖ **CAROLYN MACKAS**
TELEDA KING **Dr. ELIZABETH PUKIS**
FRANCES SREDNIAWA **VIOLET TARASKIENĖ**

KSAVERA KAROSIENĖ

1901 — 1989

Giliai liūdime dėl tragiškos mirties Ksaveros Karosienės, ištikimos kovotojos už darbo žmonių gerovę ir mūsų judėjimo veteranės. Jos šviesus atminimas lieka su mumis.

ELENA JESKEVIČIŪTĖ **ALDONA - ANDREW ANDERSON**
AMELIA YOUNG **DIANA ir FRANK WITKUS**
ONA CHEPULIS **ALDONA ir JOHN KATINAS**
NELLIE VENTA **AMELIA ir WALTER YUSKOVIC**
JULIA LAZAUSKAS **NELLIE ir EDWARD SHUMBRIS**
ANNE YAKSTIS **OLGA ir EUGENE HORVATH**
OLGA MARGOS **MARGARET ir MIKE NUKK**
RUTH BELL **HELEN ir ABE COTTON**
TRUDI BELL **ADELE ir FELIX LUPSEVICH**
HENRY YUSKA **Dr. EMANUEL ir ALTA CHUSID**
MILDRED STENSLER **JEAN ir JOHN RIGELY**
VICTOR BECKER **RUDOLF BARANIK**
TESSIE STOCKUS **SKALVĖ ir JUOZAS**

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus Marthai Gruzinskienei

(Spalio 1 dieną)

Reiškiamo gilią užuojautą jos dukrai Elizabeth (Alward) Addison, gyvenančiai Rumford, Maine, keturiems anūkam, septyniems proanūkiams ir kitiems artimiesiems, draugams ir pažįstamiems.

ST. PETERSBURGO LIETUVIŲ
SENIOR CITIZENS KLUBO
VALDYBA ir NARIAI

SOUTH BOSTON, MASS.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

JONO ZEKONIO

Su liūdesiu širdyje prisimenu mano gyvenimo draugą Joną Zekoną. Sunku man vienai gyventi be Jo jau 24 metus.

Vis Jo ilgėdamasi ir liūdinti —

HELEN ZEKONIS
South Boston, Mass.